

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

РОЗВИТОК СПОЖИВЧОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В
УКРАЇНІ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу, групи 472,
денної форми навчання,
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Савчук Андрій Вікторович _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту
Харабара Віолетта Миколаївна _____

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № __ від __ травня 2023 р.
Завідувач кафедрою фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

АНОТАЦІЯ

Савчук А.В. Розвиток споживчого банківського кредитування в Україні. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2023.

В кваліфікаційній роботі досліджені теоретичні та практичні аспекти споживчого банківського кредитування в Україні. Досліджено економічну сутність та класифікацію споживчого кредитування у банках, організацію банківського споживчого кредитування. Проаналізовано ринок споживчого кредитування в Україні, показники споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України». Розглянуто управління кредитним ризиком банку при споживчому кредитуванні та основні напрями розвитку споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України».

Ключові слова: кредит, банківське кредитування, банківські установи, споживчого кредитування, кредитний ризик.

SUMMARY

Savchuk A.V. Development of consumer bank lending in Ukraine. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 – Finance, banking and insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

The theoretical and practical aspects of consumer bank lending in Ukraine were investigated in the qualification work. The economic essence and classification of consumer lending in banks, the organization of bank consumer lending were studied. The market of consumer lending in Ukraine, indicators of consumer lending in JSC "State Savings Bank of Ukraine" were analyzed. The management of the bank's credit risk in consumer lending and the main directions of the development of consumer lending in JSC "State Savings Bank of Ukraine" were considered.

Keywords: credit, bank lending, banking institutions, consumer lending, credit risk.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ А.В. Савчук

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. Теоретичні основи споживчого банківського кредитування	7
1.1. Економічна сутність та класифікація споживчого кредитування у банках	7
1.2. Організація банківського споживчого кредитування.....	12
Розділ 2. Оцінка сучасного стану споживчого кредитування в Україні	18
2.1 Характеристика ринку споживчого кредитування в Україні.....	18
2.2. Аналіз показників споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України».....	23
Розділ 3. Напрями розвитку споживчого банківського кредитування.....	30
3.1. Управління кредитним ризиком банку при споживчому кредитуванні... 30	
3.2. Основні напрями розвитку споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України»	35
Висновки.....	41
Список використаних джерел.....	44

ВСТУП

Дослідження банківського споживчого кредитування в Україні є надзвичайно важливим, особливо під час військового конфлікту. Оскільки війна, що триває, створює невизначеність, вкрай важливо зрозуміти вплив цих обставин на фінансовий сектор і банківську систему в цілому. Результати такого дослідження мають значні наслідки для стійкості та стабільності банківської системи в Україні. По-перше, розуміння моделей споживчого кредитування та поведінки споживачів у воєнний час є важливим для точної оцінки кредитного ризику. Підвищений рівень може призвести до змін у поведінці споживачів, таких як більша залежність від кредитів або зміна моделей погашення кредитів. Проводячи дослідження, фінансові установи можуть краще управляти своїми кредитними портфелями, зменшувати ризики та приймати обґрунтовані рішення щодо кредитної політики.

По-друге, дослідження споживчого кредитування під час кризи може допомогти виявити потенційні системні ризики, що загрожують стабільності банківської системи. Взаємопов'язаний характер фінансової системи означає, що банкрутство однієї установи може мати каскадний вплив на становище інших. Досліджуючи потенційні слабкі місця в секторі споживчого кредитування, регулятори та банки можуть спільно працювати над впровадженням відповідних заходів та запобіжників для підтримки стійкості банківської системи.

По-третє, дослідження в цій сфері забезпечують формування цінної інформації про соціально-економічний вплив війни на населення. Оскільки споживче кредитування тісно пов'язане з економічною активністю отримана інформація може бути використана для розробки цілеспрямованої політики та заходів, спрямованих на підтримку вразливих верств населення, сприяння фінансовій інклюзії та стимулювання економічного відновлення.

Останніми роками в Україні спостерігається зростання інтересу до споживчого кредитування, дослідники вивчають різні аспекти цієї фінансової

практики. Особливості споживчого кредитування в Україні вивчали Прилуцький А. М. та Пахалюк Л. В. (2019), а Волкова Н. І. та Статкевич Г. В. (2021) зосередили увагу на розвитку споживчого кредитування в умовах кризи. Крім того, Дубина М. та Кравченко А. (2021) дослідили сутність та основні особливості беззаставного споживчого кредитування, а Дегтяр Н. А. та Мезинько В. А. (2020) проаналізували проблеми та перспективи розвитку споживчого кредитування в країні. Ряд досліджень, зокрема Блащук-Дев'яткіної Н. та ін. (2020), Кучер Н. О. та Юрчишеної Л. В. (2022), Кучер Н. О. (2022), Гусар М. (2021), Мельникової О. П. та Пономарьової Т. В. (2019), а також Тарасевич Н. В. та Білої Н. Ю. (2022), зосередили увагу на особливостях споживчого кредитування в Україні, таких як теоретичні засади, правові принципи та моделювання взаємозв'язку між рівнем споживання та споживчим кредитуванням. Деякі дослідники, такі як Суляєв В. та Рудевська В. (2022), розглянули світовий досвід удосконалення банківського споживчого кредитування в умовах кризи, спричиненої пандемією COVID-19. Лаврушин О. (2019), Тверда О. О. (2021) та Мезінко В. А. (2020) також зробили свій внесок у розуміння регулювання споживчого кредитування та його впровадження в українських банках. Нарешті, майбутні перспективи споживчого кредитування в Україні в сучасних умовах досліджував Нікольчук Ю. (2022). Отже, існуюча література підкреслює важливість розуміння споживчого кредитування в Україні, а також викликів і можливостей, які воно створює для фінансової системи країни. З іншої сторони, потребує покращений практичний аспект проблеми, а саме знаходження оптимальних напрямків подальшого розвитку цієї сфери.

Метою роботи є обґрунтування напрямів розвитку споживчого банківського кредитування.

Відповідно, в якості завдань слід реалізувати:

- визначити економічну сутність та провести класифікацію споживчого кредитування у банках;
- вивити організацію банківського споживчого кредитування;

- надати характеристику ринку споживчого кредитування в Україні;
- провести аналіз показників споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України»;
- запропонувати покращення управління кредитним ризиком банку при споживчому кредитуванні;
- вказати на основні напрями розвитку споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України».

Предметом дослідження є методичні, теоретичні та практичні аспекти споживчого кредитування банками своїх клієнтів.

Об'єктом роботи є кредитні відносини банків.

Методи дослідження включають в себе загальнонаукові та емпіричні. До останніх відносяться горизонтальний і вертикальний аналіз, коефіцієнтний метод та інші.

Інформаційна база включає в себе фінансову звітність банку АТ «Державний ощадний банк України». Також використано дані НБУ.

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 48 сторінок друкованого тексту, основний зміст роботи викладено на 43 сторінках. Робота містить 3 таблиці та 14 рисунків, список використаних джерел включає 40 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПОЖИВЧОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

1.1. Економічна сутність та класифікація споживчого кредитування у банках

Споживче кредитування є важливим аспектом банківської діяльності, адже банки надають позики фізичним особам на цілі особистого споживання, тим самим забезпечуючи приріст свого процентного прибутку. Цей вид кредитування з роками набуває все більшої популярності, оскільки дозволяє клієнтам купувати товари та послуги, які вони, можливо, не змогли б собі дозволити в інший спосіб. Проте такий вид діяльності банків пов'язаний і з певними ризиками.

Економічна сутність споживчого кредитування в банках полягає в наданні фінансовими установами кредиту фізичним особам для фінансування особистих витрат, таких як придбання споживчих товарів, фінансування освіти або інвестування в поліпшення житла. Цей вид кредитування відіграє життєво важливу роль у сприянні споживанню та стимулюванні економічної активності, оскільки дає споживачам доступ до коштів для задоволення своїх поточних потреб, що, у свою чергу, підтримує попит і стимулює зростання в різних секторах економіки.

Споживче кредитування характеризується рядом особливостей, які відрізняють його від інших видів кредитування в банках. Споживчі кредити надаються фізичним особам, а не підприємствам чи організаціям. Це означає, що кредитоспроможність позичальника оцінюється на основі особистої фінансової історії, доходу та кредитного рейтингу, а не на основі фінансових показників і стабільності бізнесу. Крім того, споживче кредитування, як правило, має менший масштаб порівняно з корпоративним чи комерційним кредитуванням, оскільки суми позик часто нижчі, а періоди погашення

коротші. Отже, споживчі позики можуть мати вищі відсоткові ставки для покриття підвищеного ризику, пов'язаного з кредитуванням фізичних осіб, які зазвичай мають менш передбачуваний дохід і більш чутливі до економічних коливань.

Ще однією відмінною рисою споживчого кредитування є цільове призначення кредиту. У той час як корпоративні або комерційні позики часто використовуються для розширення бізнесу, поповнення обігового капіталу або інвестування в капітальні активи, споживчі позики призначені для особистих витрат і споживання. Як наслідок, споживче кредитування тісніше пов'язане із загальним здоров'ям і добробутом населення, оскільки воно відображає фінансову спроможність громадян отримати кредити та зайнятися економічною діяльністю.

Крім того, споживче кредитування часто включає більш диверсифікований портфель позик, включає широкий спектр продуктів, адаптованих до конкретних потреб окремих позичальників, таких як автокредити, особисті позики та кредитні картки. Така різноманітність типів позик вимагає різних підходів до управління ризиками, надання та адміністрування позик порівняно з корпоративним чи комерційним кредитуванням.

З точки зору законодавства, споживчий кредит (кредит) - грошові кошти, що надаються споживачу (позичальникові) на придбання товарів (робіт, послуг) для задоволення потреб, не пов'язаних з підприємницькою, незалежною професійною діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника[8]. У такому контексті житло також є товаром, проте іпотека не відноситься до категорії споживчого кредиту. Тому визначення в законі слід уточнити.

Споживчий кредит – це кредит, який надається тільки в національній валюті фізичним особам – резидентам України на придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг і повертається на виплат, якщо інше не передбачено умовами кредитного договору[32, с.2]. Існують і доларові

споживчі кредити, що буде відображено у другому розділі, а тому такий підхід є не зовсім вірним.

Ще один автор вказує, що споживчий кредит — це відносини між кредиторами (банком або іншою фінансовою установою) та споживачами (фізичними особами або домогосподарствами), коли кожен зі своєї сторони бажає отримати вигоду, споживач у вигляді товару або грошей за мінімальним внеском передплати, а кредитор — у вигляді відсотка, отриманого за надання кредиту, і ці взаємовідносини базуються на принципах строковості, платності, поверненості та забезпеченості [3, с.107].

Класифікація споживчих кредитів ґрунтується на розумінні того, що фінансові продукти та послуги призначені для задоволення певних потреб споживачів. Перша категорія, «Фізіологічні потреби», включає кредити на купівлю товарів, оплату комунальних послуг та нагальні потреби. Цей тип кредитів спрямований на задоволення основних людських потреб, таких як їжа, житло та здоров'я. Друга категорія, «Потреба в безпеці та комфорті», стосується автокредитування. Ці кредити сприяють придбанню транспортних засобів, надаючи людям відчуття безпеки та зручності в пересуванні.

Таблиця 1.1

Класифікація видів споживчих кредитів фізичним особам відповідно до виду потреби

Вид потреби	Вид кредиту
1. Фізіологічні потреби	Кредити на придбання товарів, оплату комунальних послуг, невідкладні потреби
2. Потреба в безпеці і комфорті	Автокредити
3. Соціальні	Кредити на відпочинок
4. Потреба в особистісному зростанні	Освітні кредити

Джерело: складено автором на основі [7, с.166; 5, с.42; 2, с.283]

Третя категорія, «Соціальні потреби», охоплює кредити на відпочинок. Цей вид кредитів дозволяє фізичним особам фінансувати дозвілля та рекреаційні заходи, задовольняючи їхнє прагнення до соціальної взаємодії та отримання нових вражень. Нарешті, четверта категорія, «Потреба в особистісному зростанні», стосується освітніх кредитів. Ці кредити

підтримують прагнення до отримання знань, навичок та особистого розвитку шляхом фінансування витрат, пов'язаних з освітою (табл. 1.1).

Звичайно, така класифікація не є вичерпною, у тому числі можна виділити такі класифікаційні ознаки, як за строками кредитування, за способом надання, за видами забезпечення, за методами стягнення відсотків. Ці ознаки додатково диференціюють типи кредитів, що пропонуються споживачам, дозволяючи отримати більш повне уявлення про фінансові продукти, доступні на ринку.

Щодо терміну кредитування, то споживчі кредити можна класифікувати залежно від тривалості періоду погашення. Як правило, короткострокові кредити мають термін погашення до одного року, середньострокові - від одного до п'яти років, а довгострокові - понад п'ять років. Строк кредитування часто відображає мету кредиту, причому довші строки пов'язані з більш значними інвестиціями, такими як автомобіль.

Що стосується способу надання, то споживчі кредити можна класифікувати залежно від того, як кошти надаються позичальнику. Деякі кредити видаються у вигляді одноразових платежів, тоді як інші можуть бути структуровані як кредитні лінії, що дозволяє позичальникам отримувати доступ до коштів у міру необхідності в межах заздалегідь визначеного ліміту. Крім того, кредити можуть надаватися з фіксованою або змінною відсотковою ставкою, що впливає на передбачуваність щомісячних платежів і загальну вартість запозичень.

Нарешті, за видами забезпечення споживчі кредити поділяються на забезпечені та незабезпечені. Забезпечені кредити вимагають від позичальників надання в заставу активів, які можуть бути вилучені кредитором у разі невиконання зобов'язань. Прикладами забезпечених кредитів є автокредити, де заставою виступає транспортний засіб. З іншого боку, незабезпечені кредити не вимагають застави, і кредитори в першу чергу покладаються на кредитоспроможність позичальника для оцінки ризику

кредитування. Прикладами незабезпечених кредитів є персональні позики та кредитні картки.

Ознака «за методами стягнення відсотків» стосується методів нарахування та сплати відсотків у споживчому кредитуванні. Ця класифікаційна властивість підкреслює різні способи нарахування та стягнення відсотків за кредитами, які можуть впливати на загальну вартість запозичення та структуру виплат для споживачів. Двома основними методами в цьому контексті є прості та складні відсотки. Прості відсотки – це метод, за яким відсотки нараховуються на основну суму кредиту на весь термін кредитування, без урахування попередньо нарахованих відсотків. За цим методом відсотки залишаються незмінними протягом усього періоду погашення, що призводить до передбачуваних і послідовних платежів. Складні відсотки, з іншого боку, передбачають нарахування відсотків не тільки на основну суму, але й на раніше нараховані відсотки. Цей метод призводить до швидшого накопичення відсотків, оскільки відсотки фактично нараховуються на зростаючий залишок.

Банки використовують три основні інструменти або канали надання споживчих кредитів на поточні потреби: кредитні картки (включаючи овердрафти), кредити готівкою та кредити на купівлю товарів. Кожен з цих інструментів має свої унікальні особливості та переваги, задовольняючи різні потреби та вподобання споживачів. Кредитні картки є широко використовуваним фінансовим інструментом, який дозволяє споживачам здійснювати покупки та отримувати кошти в кредит до заздалегідь визначеного ліміту. Цей гнучкий варіант запозичення дозволяє власникам карток ефективно управляти своїми грошовими потоками та отримувати вигоду від безвідсоткових періодів, якщо вони погашають непогашений залишок заборгованості у визначений термін. Крім того, банки за кредитними картками часто пропонують винагороди, повернення готівки або інші привілеї як заохочення за користування ними.

Кредити готівкою є ще одним популярним фінансовим інструментом для задоволення поточних потреб. Ці кредити, як правило, незабезпечені, тобто не вимагають застави, і надаються позичальнику одноразово. Кошти від кредитів готівкою можуть бути використані на різні цілі, такі як консолідація боргу, покращення житла або медичні витрати. Кредити готівкою зазвичай мають фіксовану процентну ставку і графік погашення, що забезпечує позичальникам передбачуваність і ясність щодо їхніх фінансових зобов'язань.

Нарешті, кредити на купівлю товарів - це форма роздрібного фінансування, спрямована на полегшення споживчих витрат на конкретні товари чи послуги. Цей тип кредитів часто надається безпосередньо роздрібними торговцями або через партнерство з фінансовими установами. Кредити на купівлю товарів зазвичай використовуються для фінансування дорогих товарів, таких як електроніка, побутова техніка або меблі, що дозволяє споживачам розподілити вартість своїх покупок на тривалий період. Такі кредити можуть пропонувати привабливі відсоткові ставки або акційні умови, такі як відстрочка сплати відсотків або фінансування під нуль відсотків, як стимул для заохочення витрат.

Підводячи підсумок, зазначимо, що економічна сутність споживчого кредитування у банках полягає у наданні фінансових ресурсів фізичним особам для задоволення їх поточних потреб та сприяння економічному зростанню. Класифікація споживчого кредитування передбачає врахування таких аспектів, як потреби, строк кредитування, спосіб надання та вид забезпечення. Банки використовують різні канали та інструменти для кредитування поточних потреб, зокрема кредитні картки з овердрафтами, кеш-кредити та кредити на придбання товарів.

1.2. Організація банківського споживчого кредитування

Банки розробили спеціальні процедури та політику надання споживчих кредитів своїм клієнтам. Існують різні етапи організації споживчого

кредитування, починаючи з розгляду кредитної заявки і закінчуючи видачою кредиту. Розуміння того, як банки організують споживче кредитування, допоможе вказати на напрямки підвищення ефективності управління споживчими кредитами.

Кредитний процес, коли банк взаємодіє з фізичною особою для отримання споживчого кредиту, включає кілька етапів. Першим кроком є подання заявки та інших документів до банку для отримання кредиту. Зазвичай цей етап передбачає надання позичальником особистої та фінансової інформації, наприклад, довідки про доходи, трудову діяльність та кредитну історію. Позичальника також можуть попросити надати додаткові документи, такі як банківські виписки, податкові декларації або документи, що підтверджують наявність активів (Рис. 1.1).

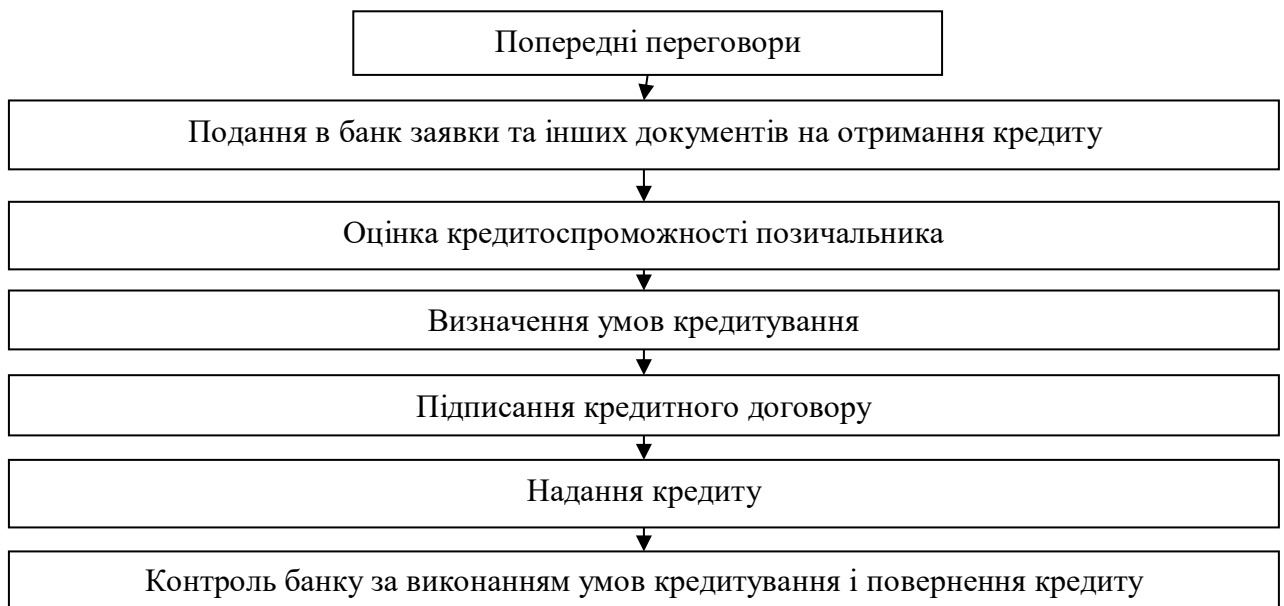

Рис. 1.1 Кредитний процес при взаємодії банку і фізичної особи при отриманні споживчого кредитування

Джерело: складно автором на основі [18, с.145; 17, с.227; 4, с.63]

Другим етапом процесу є оцінка кредитоспроможності позичальника. Банк аналізує його фінансовий стан, щоб визначити здатність погасити кредит. Такий аналітичний процес враховує різні фактори, такі як дохід, рівень заборгованості, кредитна історія та стабільність зайнятості позичальника.

Банк може використовувати моделі кредитного скорингу для аналізу кредитної історії позичальника та оцінки ймовірності дефолту. Ця оцінка допомагає банку прийняти остаточне рішення про схвалення або відхилення кредитної заявки, а також визначити умови кредиту, такі як процентні ставки та термін погашення.

Визначення умов кредитування є важливою частиною кредитного процесу, оскільки воно встановлює конкретні умови, на яких кредит буде надано позичальнику. Ці умови покликані збалансувати ризик банку при наданні кредиту зі спроможністю позичальника повернути кредит. Основними компонентами умов кредитування є, зокрема, сума кредиту, процентна ставка, строк погашення та вимоги до застави.

Сума кредиту – це загальна сума грошей, яку просить позичальник. При визначенні відповідного параметру кредиту банки часто враховують такі фактори, як дохід позичальника, рівень його поточної заборгованості та мету кредиту. Відсоткова ставка – це вартість запозичення і виражається у відсотках від суми. Вона визначається на основі різних факторів, таких як кредитоспроможність позичальника, тип кредиту, строк кредиту та поточні ринкові ставки. Вища процентна ставка може застосовуватися до позичальників з нижчим кредитним рейтингом або вищим профілем ризику. Період погашення або строк кредиту – це період, протягом якого позичальник має погашати кредит. Період може тривати від кількох місяців до кількох років, залежно від типу кредиту та фінансового стану позичальника. Банк може приймати до уваги стабільність доходів позичальника та його платоспроможність при встановленні строку погашення кредиту [21, с.36].

Вимоги до застави стосуються будь-яких активів або гарантій, які позичальник повинен надати для забезпечення кредиту. Якщо позичальник не в змозі погасити кредит, банк може вилучити та продати заставу, щоб відшкодувати свої збитки. Застава включає нерухомість, транспортні засоби або інші цінні активи. Тип і вартість застави залежать від суми кредиту,

кредитоспроможності позичальника та конкретних умов кредитування, встановлених банком.

Після визначення та узгодження умов кредитування вони включаються до кредитного договору, в якому визначаються права та обов'язки як позичальника, так і кредитора.

Четвертим етапом кредитного процесу є підписання кредитного договору – це юридично обов'язковий договір між позичальником і банком, що визначає умови надання кредиту, а також права та обов'язки обох сторін. Договір зазвичай містить детальну інформацію про суму кредиту, відсоткову ставку, графік погашення, вимоги до застави, а також будь-які комісії та штрафи, пов'язані з кредитом. І позичальник, і уповноважений представник банку підписують договір, що свідчить про їхню згоду з умовами.

П'ятий крок – це власне надання кредиту. Це може бути реалізовано різними способами, наприклад, шляхом зарахування коштів на банківський рахунок позичальника, видачі чека або прямого платежу продавцю чи постачальнику послуг, якщо кредит надається на конкретну мету, наприклад, на купівлю автомобіля або фінансування ремонту житла.

Шостий крок передбачає моніторинг кредиту з боку банку та забезпечення дотримання погоджених умов кредитування. Він включає відстеження своєчасного погашення позичальником кредиту, перевірку цільового використання кредитних коштів та дотримання вимог щодо застави. Банк також може здійснювати моніторинг фінансового стану та кредитоспроможності позичальника протягом строку дії кредиту з метою виявлення будь-яких потенційних проблем, які можуть вплинути на здатність позичальника погашати кредит.

Якщо позичальник не виконує умови кредиту, наприклад, пропускає платежі або не зберігає заставу, банк може вжити заходів для захисту своїх інтересів. Вони можуть полягати у накладанні штрафів або комісій, реструктуризації умов кредиту або, у випадку забезпечених кредитів, вилученні та продажі застави для погашення заборгованості. Основна мета

банку – мінімізувати свій ризик і забезпечити успішне повернення процентів та кредиту.

У контексті організації усього банківського споживчого кредитування у конкретній установі, то перший крок передбачає визначення та аналіз різних параметрів, таких як ризик, очікувана прибутковість, цільові сегменти ринку та конкурентне середовище. Цей процес допомагає банкам розробляти та впроваджувати стратегії споживчого кредитування, які відповідають їхньому апетиту до ризику та бізнес-цілям.

Аналітичний процес починається з дослідження ринку банківського споживчого кредитування. Сюди включається вивчення загальних ринкових тенденцій, визначення ключових гравців у секторі, а також розуміння потреб та вподобань потенційних позичальників. Банки можуть проводити як первинні, так і вторинні дослідження для збору даних про такі фактори, як розмір ринку, темпи зростання, пропоновані кредитні продукти, процентні ставки та рівень дефолтів. Ця інформація допомагає банкам оцінити можливості та виклики на ринку і розробити конкурентоспроможні кредитні продукти, які відповідають конкретним потребам їхніх цільових клієнтів [37, с.33].

Сегментація ринку відіграє важливу роль в аналітичному процесі. Банки поділяють ринок на різні сегменти на основі таких факторів, як рівень доходу, кредитний рейтинг, вікові групи та географічне розташування. Така сегментація дозволяє банкам краще зрозуміти характеристики кожної групи потенційних клієнтів і розробити індивідуальні кредитні продукти та маркетингові стратегії для їх ефективного охоплення.

З точки зору маркетингових заходів, банки використовують різні стратегії для просування своїх продуктів споживчого кредитування та залучення потенційних позичальників. Вони можуть включати рекламні кампанії через традиційні медіа-канали, такі як телебачення, радіо та друковані видання, а також цифрові маркетингові заходи, такі як реклама в соціальних мережах, маркетинг електронною поштою та маркетинг у

пошукових системах. Банки також застосовують цільові маркетингові підходи, наприклад, пропонувати спеціальні акції або стимули для певних сегментів клієнтів; або співпрацюють з роздрібними торговцями та постачальниками послуг, пропонуючи кредитні продукти під спільним брендом.

Підводячи підсумок, зазначимо, що у процесі вивчення теоретичних основ споживчого банківського кредитування сформульовані наступні висновки:

- вказана економічна сутність та надана класифікація споживчого кредитування у банках. Основна економічна мета споживчого кредитування в банківській сфері полягає у забезпеченні фінансування фізичних осіб для покриття їх актуальних потреб. Різноманітні аспекти споживчого кредитування охоплюють такі категорії, як тип потреби, термін кредиту, метод надання коштів та вид гарантій. Для забезпечення кредитування поточних потреб банки пропонують ряд каналів та інструментів, включаючи кредитні картки з можливістю овердрафту, особисті кредити та кредити на купівлю товарів;

- вивчена організація банківського споживчого кредитування. Організація банківського споживчого кредитування передбачає ретельний аналітичний процес, що включає дослідження ринку, оцінку ризиків та визначення параметрів прибутковості. Банки розробляють індивідуальні кредитні продукти та маркетингові стратегії на основі сегментації ринку та потреб клієнтів. Ефективно балансуючи між управлінням ризиками та прибутковістю, банки можуть успішно нарощувати портфелі споживчого кредитування та зберігати конкурентні переваги на ринку.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1 Характеристика ринку споживчого кредитування в Україні

Для ідентифікації ключових проблем та можливостей подальшого розвитку слід розглянути особливості діяльності ринку споживчого кредитування в Україні.

Загалом з 2020 по 2022 рік спостерігається помітне зниження вартості всіх трьох категорій кредитування, що свідчить про можливе скорочення попиту та погіршення умов кредитування в цілому. Ціна споживчого кредитування знизилась з 32,4 % в рік у 2020 році до 27 % у 2022 році, що відображає позитивну тенденцію здешевлення кредитів, хоча їх вартість все ще залишається високою. Це пов'язано з різними факторами, такими як зміна економічних умов, скорочення споживчих витрат, більша обережність банків у наданні кредитів в умовах війни (Рис. 2.1).

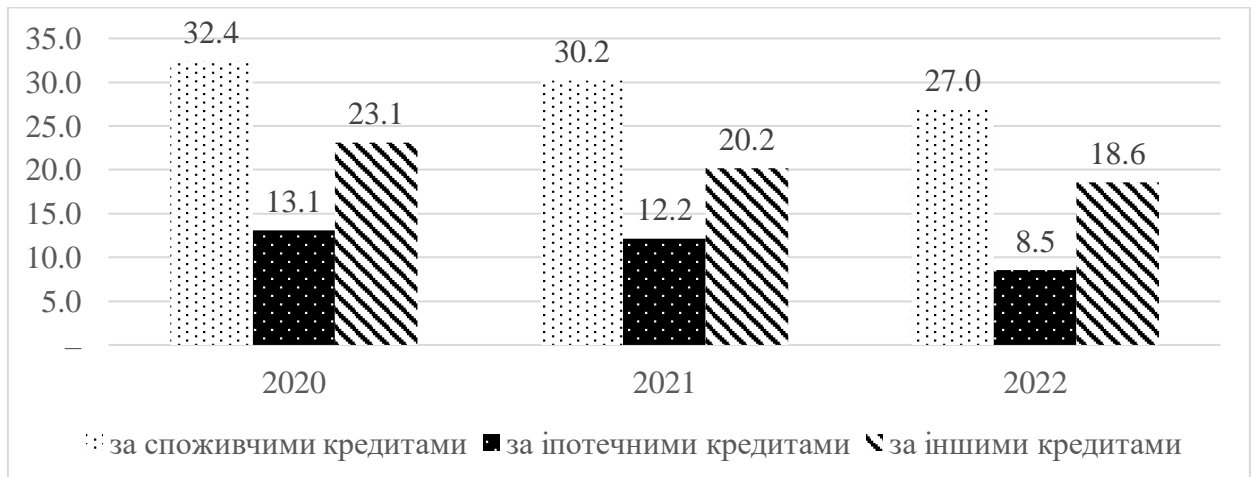

Рис. 2.1 Динаміка вартості споживчих кредитів на банківському ринку України порівняно із іншими видами кредитування домогосподарств у 2020-2022 роках, %

Джерело: складено автором на основі[1]

Загалом ці тенденції свідчать про більш консервативний підхід до кредитування на українському банківському ринку та про зміну споживчої поведінки в бік меншої залежності від кредитів.

У 2020 році загальний обсяг споживчого кредитування становив 170 719 млн грн. У 2021 році він суттєво збільшився, сягнувши 214 134 млн грн, що було наслідком відновлення економіки або зміни політики, спрямованої на стимулювання споживчих запозичень. Однак у 2022 році обсяг споживчого кредитування зменшився до 188 656 млн грн. Таке скорочення пов'язане з військовими діями, зменшенням обсягу ринку та іншими негативними факторами. Навіть скорочення ставки не призвело до відновлення зростання у 2022-лютому 2023 рр. (Рис. 2.2).

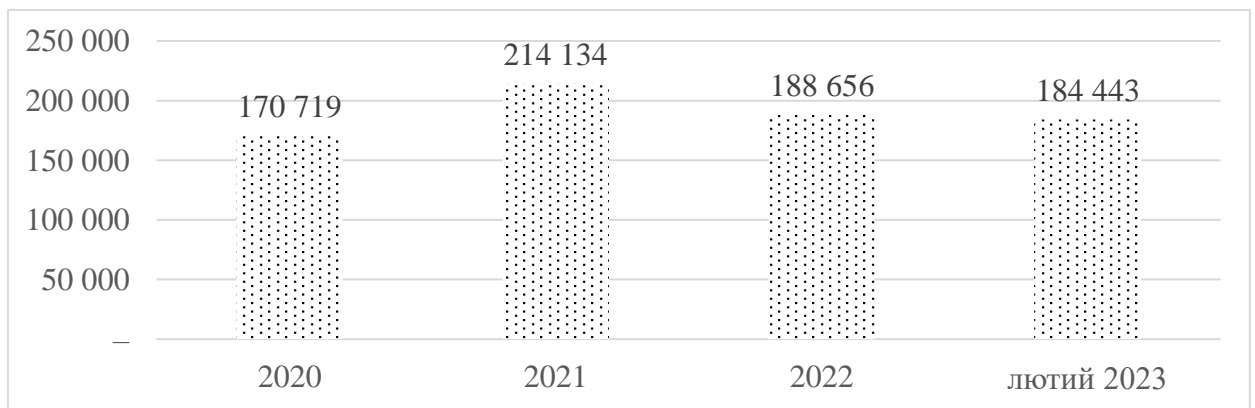

Рис. 2.2 Загальний обсяг споживчого кредитування на банківському ринку України у 2020 році – лютому 2023 року, млн грн.

Джерело: складено автором на основі[15]

До лютого 2023 року загальний обсяг споживчого кредитування дещо знизився до 184 443 млн грн. Таке подальше падіння свідчить про тенденцію більш консервативних практик кредитування, зміну споживчої поведінки та погіршення економічного клімату.

Також слід звернути увагу на споживчий кредитний портфель у розрізі термінів надання. Що стосується короткострокових споживчих кредитів (до 1 року), то спостерігається загальне зростання з 88 391 млн грн у 2020 році до 110 393 млн грн у лютому 2023 року. Таке зростання означає збільшення попиту на короткострокові кредити, що зумовлене такими факторами, як тимчасові фінансові проблеми та екстрені витрати.

Середньострокові споживчі кредити (від 1 до 5 років) демонструють змішані тенденції. Відбулося зростання з 58 937 млн грн у 2020 році до 76 763 млн грн у 2021 році, після чого спостерігається скорочення до 50 507 млн грн у лютому 2023 року. Виявлене падіння свідчить про зниження попиту на середньострокові кредити та про відмову банків від ризику, коли вони пропонують кредити з довгими термінами погашення.

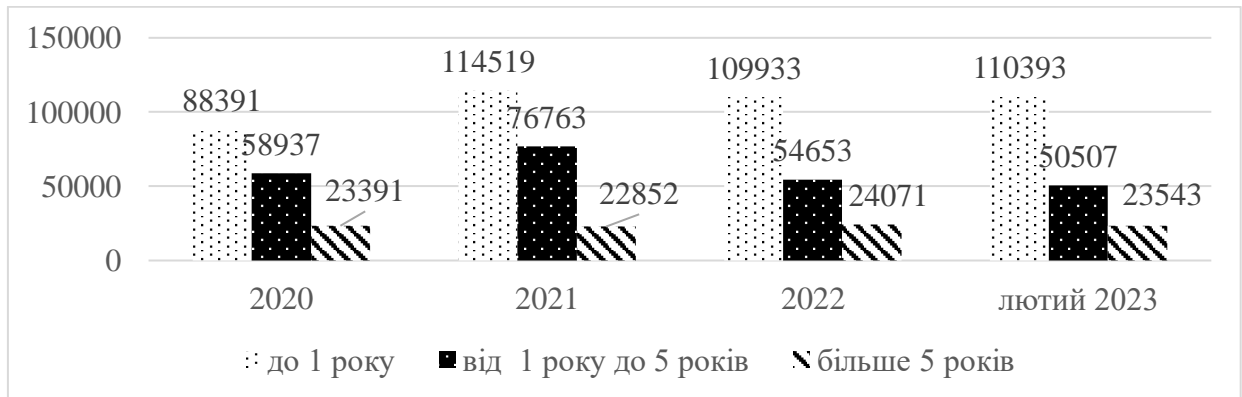

Рис. 2.3 Динаміка обсягу споживчого кредитування на банківському ринку України у 2020 році – лютому 2023 року в розрізі терміну надання, млн грн.

Джерело: складено автором на основі[15]

Довгострокові споживчі кредити (понад 5 років) демонструють відносну стабільність з незначними коливаннями між 23 391 млн грн у 2020 році та 23 543 млн грн у лютому 2023 року. Стабільність у цій категорії пов'язана із тим фактом, що кредити на тривалий термін були видані раніше, а тому їх природне зменшення навіть в умовах скорочення діяльності банків за цим напрямком буде повільним.

У контексті банківських ризиків зростання обсягу короткострокових кредитів може свідчити про більшу схильність до кредитного ризику, оскільки коротші строки кредитування вказують на те, що позичальники стикаються з нагальними фінансовими проблемами. Однак короткострокові кредити, як правило, мають нижчий рівень дефолтів, оскільки вони погашаються швидше, що може зменшити імовірність втрати ресурсів.

Загалом, ці тенденції у споживчому кредитуванні за строками кредитування демонструють зміну апетиту до ризику серед українських банків, а також зміну структури попиту серед позичальників. Банкам

необхідно ретельно відстежувати ці тенденції та коригувати свої кредитні стратегії, щоб збалансувати ризики та можливості на ринку.

З 2020 року по лютий 2023 року спостерігається зростання частки короткострокових кредитів (до 1 року) з 51,8% до 59,9%. Таке підвищення свідчить про те, що позичальники все частіше надають перевагу короткостроковим кредитам, що, зумовлено нагальними фінансовими потребами або тимчасовими фінансовими труднощами.

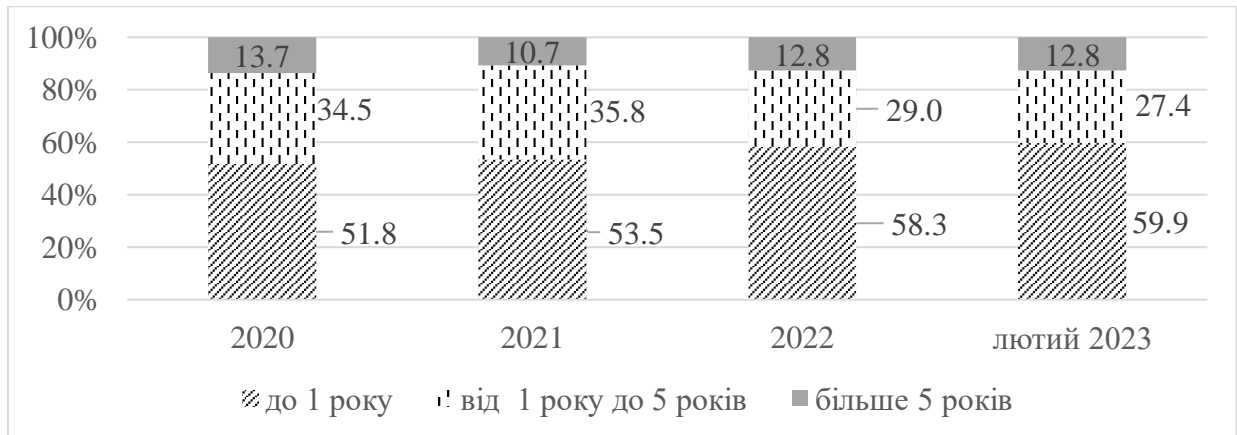

Рис. 2.4 Структура споживчого кредитування на банківському ринку України у 2020 році – лютому 2023 року в розрізі терміну надання, %

Джерело: складено автором на основі[15]

Дані таблиці 2.5 свідчать, що переважна більшість споживчих кредитів на банківському ринку України видана в національній валюті – гривні. Обсяг гривневих кредитів становив 157 589 млн грн у 2020 році і досяг піку в 205 685 млн грн у 2021 році. Однак у лютому 2023 року він знизився до 177 658 млн грн. Коливання обсягу гривневих кредитів можна пояснити загальними тенденціями споживчого кредитування в Україні.

Дані також показують, що обсяг кредитів у доларах США неухильно знижувався з 12 077 млн грн у 2020 році до 6 245 млн грн у лютому 2023 року. Зменшення обсягів доларових кредитів допомагає банкам уникнути валютних ризиків, адже у випадку чергової кризи імовірність їх погашення знижується. Обсяг кредитів у євро залишався відносно низьким, з незначними коливаннями з 525 млн грн у 2020 році до 282 млн грн у лютому 2023 року. Те саме стосується кредитів в інших валютах, які демонструють незначне

зменшення з 528 млн грн у 2020 році до 241 млн грн у лютому 2023 року (Рис. 2.5).

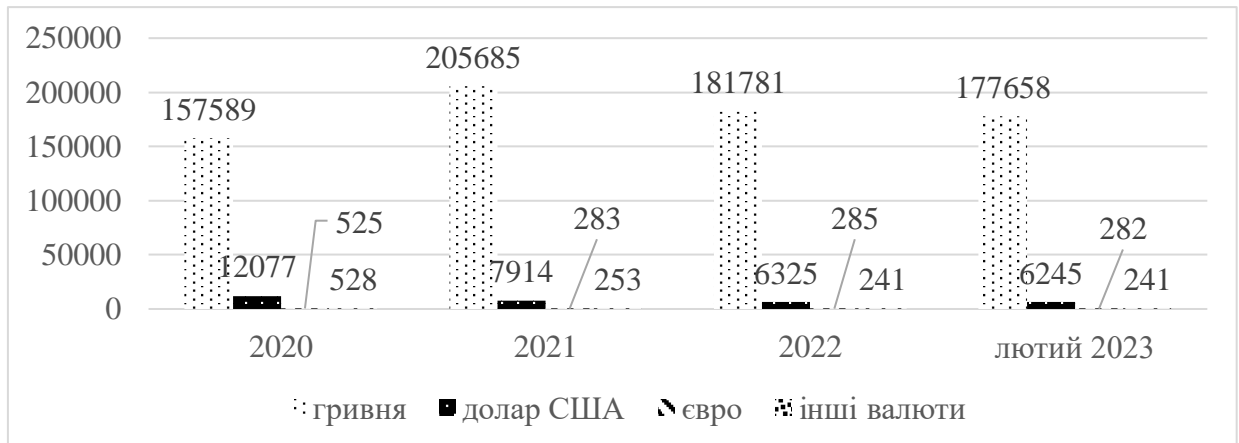

Рис. 2.5 Динаміка обсягу споживчого кредитування на банківському ринку України у 2020 році – лютому 2023 року в розрізі валюти, млн грн.

Джерело: складено автором на основі[15]

Переважна більшість споживчих кредитів в Україні видана в національній валюті - гривні. Частка гривневих кредитів постійно зростала з 92,3% у 2020 році до 96,3% у лютому 2023 року. Ця тенденція свідчить про те, що позичальники та банки все більше покладаються на національну валюту при кредитуванні, що демонструє бажання уникнути валютних ризиків (Рис.2.6).

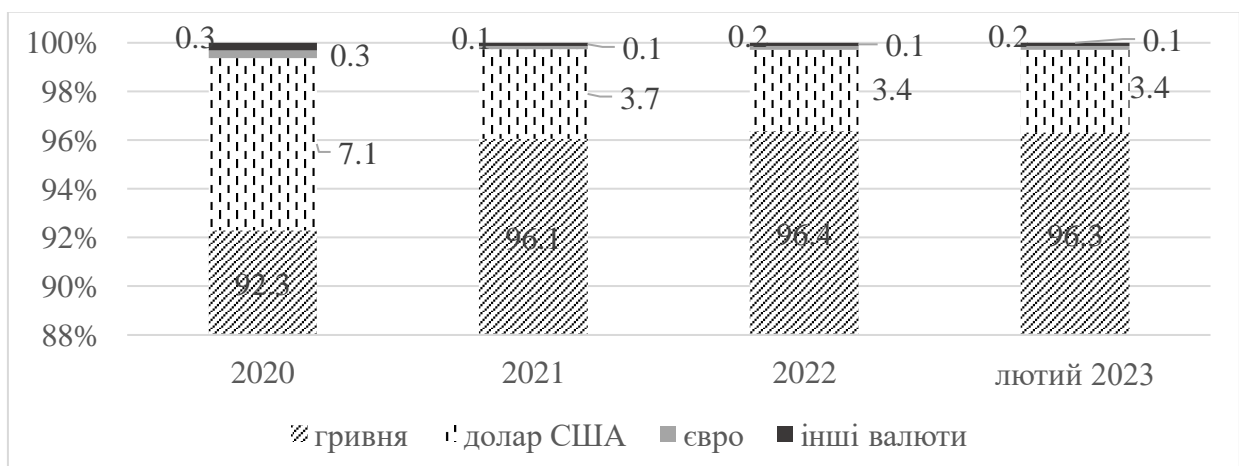

Рис. 2.6 Структура споживчого кредитування на банківському ринку України у 2020 році – лютому 2023 року в розрізі валюти, %

Джерело: складено автором на основі[15]

Підводячи підсумок, зазначимо, що відбувається посилення попиту на короткострокові кредити та зменшення частки середньострокових кредитів, що відображає зміни у фінансових потребах позичальників та стратегіях управління ризиками банків. Концентрація кредитів у національній валюті, гривні, забезпечує пом'якшення валютних ризиків.

2.2. Аналіз показників споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України»

Виконання аналізу показників споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України» формує цінну інформацію для осіб, які приймають рішення в банку, а також сприяє розробці майбутніх стратегій у сфері споживчого кредитування.

Протягом перших кількох місяців масштабного конфлікту всі провідні банки надали позичальникам «кредитні мораторії», а деякі фінансові установи тимчасово знизили відсоткові ставки за споживчими кредитами. Це ж стосується і досліджуваного банку. АТ «Державний ощадний банк України» застосовує стандартизований підхід до процесу прийняття рішення про надання споживчих кредитів. Максимальна сума кредиту визначається на основі декількох факторів, включаючи дохід позичальника, стабільність його майбутніх доходів, ліквідність його активів та якість наданої застави.

Дані рис. 2.7 показують, що у 2020 році загальний обсяг споживчих кредитів становив 10 343 млн грн, який збільшився до 13 468 млн грн у 2021 році. Однак у 2022 році ця цифра дещо зменшилася до 13 272 млн грн. Зростання споживчого кредитування між 2020 та 2021 роками пов'язано з відновлення економіки або рекламними зусиллями банку. Проте зниження у 2022 році є наслідком триваючої повномасштабної війни Росії проти України, що створило економічну невизначеність в Україні. Це призводить до того, що споживачі стали більш обережними у питаннях отримання кредитів або ж не

мужть відповідати критеріям кредитування, встановленим банком. Крім того, банк посилив свою кредитну політику у відповідь на підвищені ризики, пов'язані з конфліктом (Рис. 2.7).

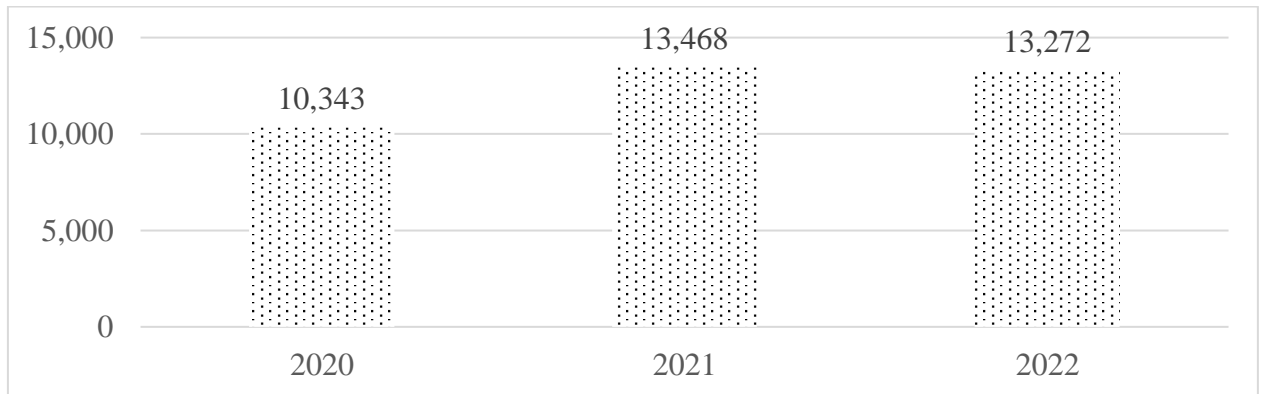

Рис. 2.7 Динаміка споживчих кредитів АТ «Державний ощадний банк України» у 2020-2022 рр., млн грн.

Джерело: складено автором на основі[39]

Загалом, динаміка споживчих кредитів свідчить про те, що АТ «Державний ощадний банк України» здатен нарощувати споживчий кредитний портфель, проте війна у 2022 році негативно вплинула на цей процес. Менеджменту банку слід зосередитися на управлінні ризиками, а також вивчити альтернативні можливості та стратегії кредитування, щоб зберегти свою прибутковість і фінансову стабільність під час конфлікту.

Роль споживчих кредитів протягом досліджуваного періоду дещо змінилася. У 2020 році споживчі кредити становили 83,54% усіх кредитів, наданих фізичним особам, проте значення зменшилося до 80,92% у 2021 році і далі до 80,50% у 2022 році. У структурі загальних активів банку споживчі кредити становили 4,43% у 2020 році, зросли до 5,73% у 2021 році та дещо зменшилися до 5,46% у 2022 році.

Зменшення частки споживчих кредитів у загальному обсязі кредитів фізичним особам з 2020 по 2022 рік свідчить про те, що банк диверсифікував свій кредитний портфель для фізичних осіб, пропонуючи інші види кредитних продуктів. Така диверсифікація може бути вигідною для банку, оскільки дозволяє знизити ризики, пов'язані з концентрацією на одному виді кредитів (Рис. 2.8).

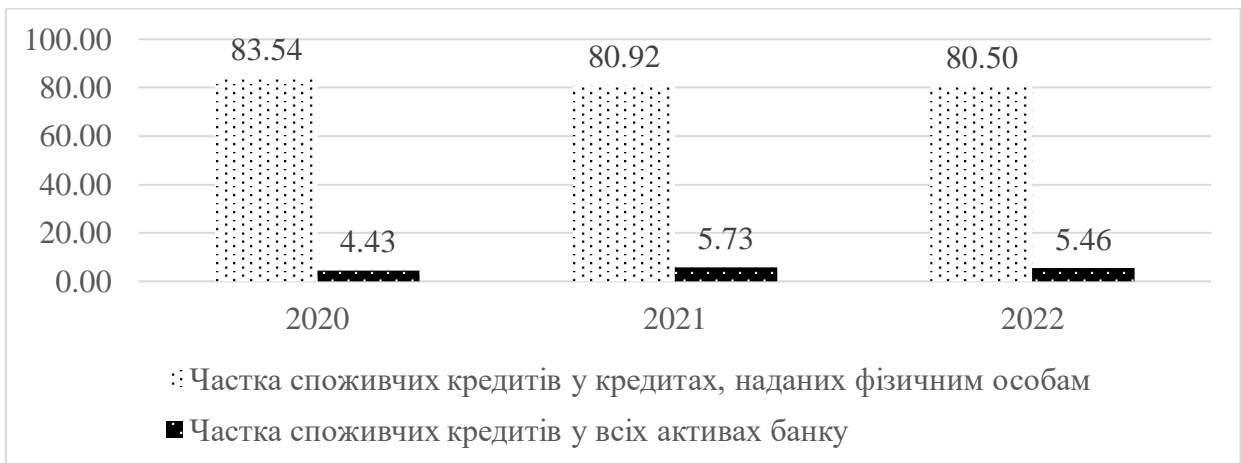

Рис. 2.8 Частка споживчих кредитів АТ «Державний ощадний банк України» у активах та загальній сумі кредитів фізичним особам в 2020-2022 рр., %

Джерело: складено автором на основі[39]

Також слід звернути увагу на різні види споживчих кредитів у АТ «Державний ощадний банк України» з 2020 по 2022 рік у мільйонах гривень. Кредити з використанням платіжних карток зросли з 4 400 млн грн до 5 911 млн грн., що демонструє зростання попиту на послуги, пов'язані з кредитними картками через подальший перехід до безготівкових розрахунків клієнтами.

Обсяги автокредитування значно зросли у 2020-2021 роках з 2 811 млн грн до 4 798 млн грн, але у 2022 році зазнали спаду, знизившись до 4 351 млн грн. Подальше зниження у 2022 році пов'язане з триваючою війною, що призвело до економічної невизначеності та скорочення споживчих витрат на такі дорогі товари, як автомобілі.

Споживчі кредити під заставу нерухомості та поручительства у 2020-2021 роках знизилися з 1 732 млн грн до 1 353 млн грн, а потім дещо зросли у 2022 році до 1 378 млн грн. Цей вид є менш ризикованим для банку, а тому більш привабливий. Інші споживчі кредити зросли з 1 400 млн грн у 2020 році до 2 021 млн грн у 2021 році, але зменшилися до 1 633 млн грн у 2022 році. Таке коливання також прямо пов'язане зі впливом війни на споживчу кредитну поведінку (Рис. 2.9).

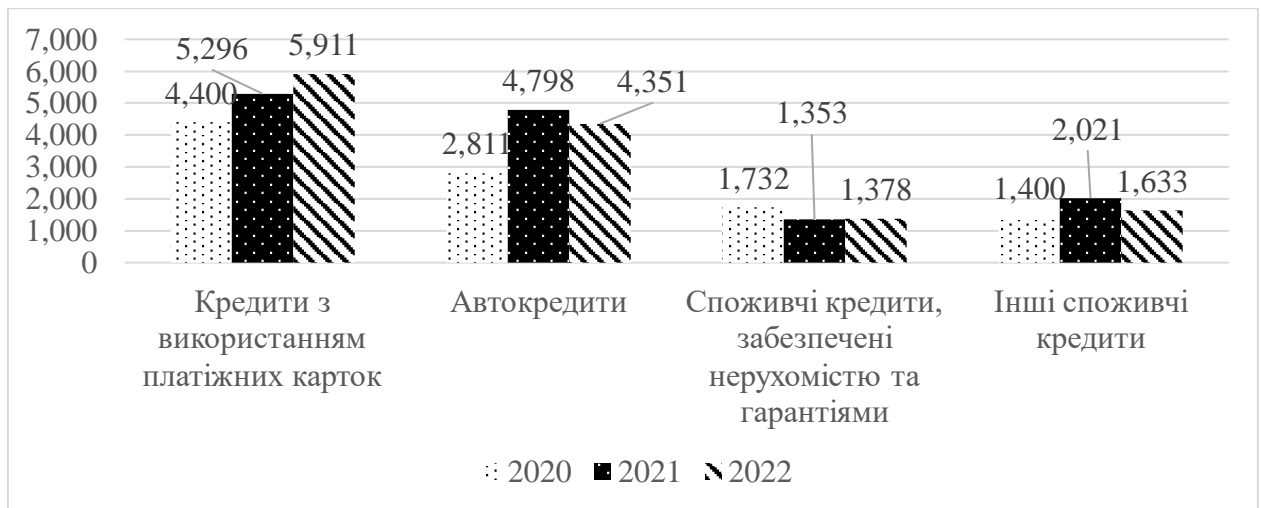

Рис. 2.9 Динаміка видів споживчих кредитів АТ «Державний ощадний банк України» у 2020-2022 рр., млн грн.

Джерело: складено автором на основі[39]

4% споживчих кредитів було надано позичальникам, які проживають на окупованих територіях, 1% - у зоні бойових дій, а решта 95% - позичальникам, які проживають в інших регіонах. Ці дані свідчать про те, що банк надав невелику частку споживчих кредитів позичальникам, які проживають у зонах підвищеного ризику, таких як окуповані території та зони бойових дій. Кредитування цих територій може бути зумовлене прагненням підтримати фінансові потреби мешканців цих регіонів або зберегти присутність на цих ринках, незважаючи на триваючу війну та пов'язані з нею ризики. Однак варто зазначити, що переважна більшість споживчих кредитів банку все ще надається у відносно безпечніших регіонах.

Концентрація кредитів в інших сферах (95%) свідчить про те, що основна увага банку зосереджена на обслуговуванні клієнтів у більш стабільних регіонах, де існує нижчий ризик дефолтів і втрат за кредитами через війну, що триває. Орієнтуючись насамперед на ці регіони, банк може підтримувати більш безпечний кредитний портфель, водночас сприяючи задоволенню фінансових потреб позичальників у більш ризикованих регіонах (Рис. 2.10).

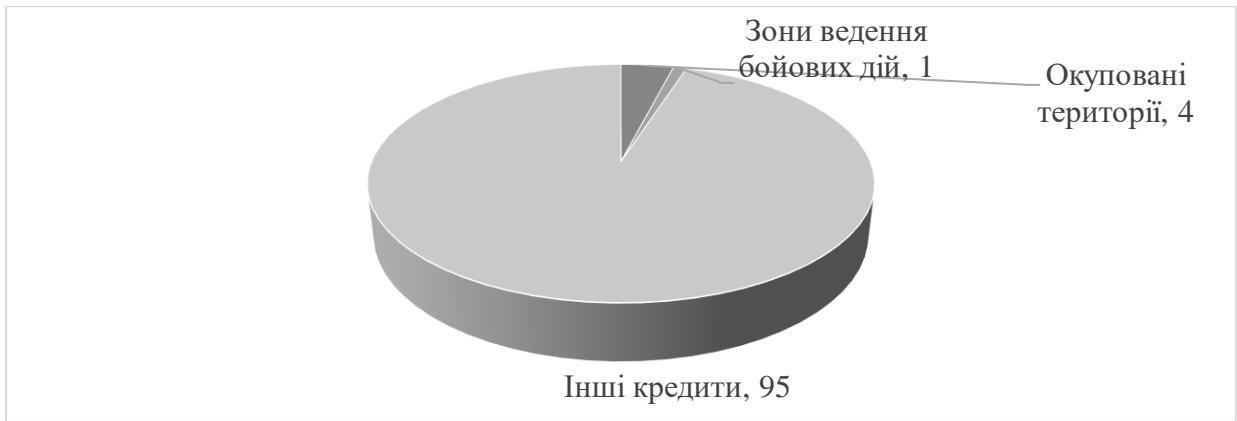

Рис. 2.10 Структура споживчих кредитів АТ «Державний ощадний банк України» у розрізі місця проживання позичальника в 2022 році, %
Джерело: складено автором на основі[39]

Норматив резервування є показником оцінки банком кредитного ризику в межах його портфеля споживчих кредитів. Вищий коефіцієнт резервування свідчить про те, що банк зарезервував більше коштів на покриття потенційних збитків за кредитами, що відображає вищі оцінки ризиків. Зниження коефіцієнта резервування з 28,00% у 2020 році до 18,17% у 2021 році можна пояснити покращенням управління ризиками, відновленням економіки або зниженням кредитного ризику завдяки змінам у кредитній політиці банку. Таке зниження нормативу резервування у 2021 році могло дозволити банку спрямувати більше ресурсів на кредитування або інші прибуткові види діяльності.

Однак значне зростання нормативу резервування до 29,81% у 2022 році вказує на те, що банк сприймає вищий рівень кредитного ризику у своєму портфелі споживчих кредитів протягом цього періоду. Цей підвищений ризик також є наслідком триваючої повномасштабної війни Росії проти України, що створило економічну невизначеність та негативно вплинуло на здатність масових позичальників погашати свої кредити. Тому банк збільшив свої резерви як запобіжний захід для покриття потенційних втрат за кредитами через конфлікт (Рис. 2.11).

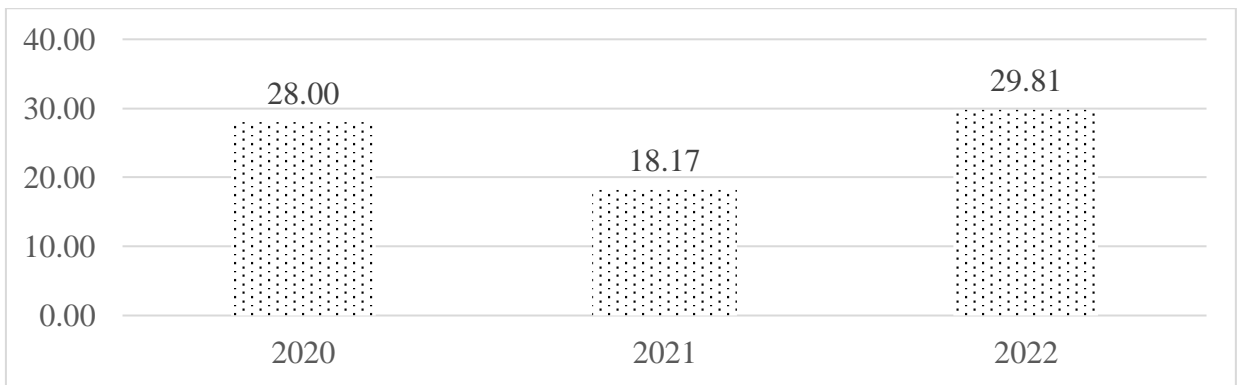

Рис. 2.11 Частка резервів у споживчих кредитах АТ «Державний ощадний банк України» в 2020-2022 рр., %

Джерело: складено автором на основі[39]

Підводячи підсумок, зазначимо, що у процесі оцінки сучасного стану споживчого кредитування в Україні сформульовані наступні висновки:

- надана характеристика ринку споживчого кредитування в Україні. Обсяг споживчого кредитування на українському банківському ринку збільшився з 170 719 млн грн у 2020 році до 184 443 млн грн у лютому 2023 року, що вказує на зростання попиту на кредити серед українських споживачів. Структура споживчого кредитування за строками кредитування свідчить про підвищення частки короткострокових кредитів (до 1 року) та зменшення частки середньострокових кредитів (від 1 до 5 років). Структура споживчого кредитування за валютами показує високу концентрацію кредитів у національній валюті, гривні, що забезпечує пом'якшення валютних ризиків;

- виконано аналіз показників споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України». У 2020-2022 роках АТ «Державний ощадний банк України» продемонстрував зростання споживчих кредитів з 10 343 млн грн у 2020 році до 13 468 млн грн у 2021 році, але незначне зниження у 2022 році до 13 272 млн грн. Резервний коефіцієнт банку за споживчими кредитами знизився з 28% у 2020 році до 18,17% у 2021 році, а потім значно зріс до 29,81% у 2022 році, що свідчить про підвищений кредитний ризик через війну, що триває. Банк переважно обслуговує позичальників у стабільних регіонах, 95% споживчих кредитів у 2022 році видано клієнтам за межами

окупованих територій та зон бойових дій. Проте на проблемні регіони припадає близько 5%, що посилює рівень кредитного ризику.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

3.1. Управління кредитним ризиком банку при споживчому кредитуванні

Споживче кредитування є важливим джерелом доходів для банків, але воно також несе в собі значні ризики через можливість дефолту позичальників. Тому банки повинні формувати ефективні стратегії та процедури управління кредитним ризиком, щоб мінімізувати збитки та забезпечити свою прогнозовану фінансову стабільність. Слід обґрунтувати підходи, які банки можуть застосувати для зменшення кредитного ризику та захисту свого прибутку. У цьому контексті сформульовані два основних напрямки підвищення ефективності управління кредитним ризиком банку при споживчому кредитуванні, а саме аналіз соціальних мереж клієнтів для більш якісної оцінки ризику споживчого кредитування та використання штучного інтелекту для побудови динамічної моделі оцінки кредитного ризику банку при споживчому кредитуванні, а не статичної (Рис. 3.1).

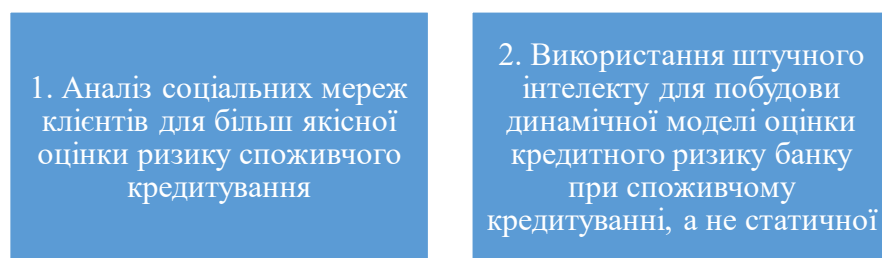

Рис. 3.1 Напрямки підвищення ефективності управління кредитним ризиком банку при споживчому кредитуванні

Банки можуть використовувати інформацію з соціальних мереж для підвищення якості управління кредитними ризиками при споживчому кредитуванні, використовуючи дані, доступні на цих платформах, щоб отримати уявлення про фінансову поведінку та надійність потенційних

позичальників. Це дозволяє банкам приймати більш обґрунтовані рішення щодо надання кредитів та зниження ризиків.

Одним із прикладів використання такого підходу є аналіз онлайн-зв'язків та взаємодій позичальника для визначення надійності його кола спілкування. Якщо людина пов'язана з фінансово відповідальними особами, це може бути показником того, що потенційний клієнт також може демонструвати відповідальну фінансову поведінку. Крім того, вивчення історії працевлаштування, освіти та професійних досягнень позичальника на таких платформах, як LinkedIn, може дати банкам краще розуміння фінансової стабільності позичальника та його здатності погашати кредити.

Іншим прикладом є використання аналізу настроїв на платформах соціальних мереж для оцінки фінансових звичок і поглядів потенційного позичальника. Аналізуючи зміст, тон і контекст дописів і взаємодій клієнта, банки можуть виявити закономірності та отримати уявлення про його звички у витрачанні коштів, фінансові пріоритети та загальний фінансовий стан. Ця інформація використовується для створення більш повного профілю ризику позичальника.

На міжнародному ринку деякі компанії вже почали впроваджувати дані з соціальних мереж у свої кредитні процеси. Наприклад, сінгапурська компанія Lenddo використовує нетрадиційні дані з соціальних мереж для оцінки кредитоспроможності фізичних осіб на ринках, що розвиваються. Аналізуючи дані з Facebook, LinkedIn і Twitter, Lenddo визначає кредитоспроможність позичальників, які можуть мати обмежену кредитну історію або офіційні документи.

Аналогічно, Kreditech, німецький онлайн-кредитор, використовує алгоритми машинного навчання для аналізу даних з різних джерел, включаючи соціальні мережі, для оцінки кредитоспроможності позичальників. Їх власна скорингова система враховує такі фактори, як присутність позичальника в Інтернеті, соціальні зв'язки та репутація, щоб забезпечує більш точні кредитні рішення.

Таким чином, українські банки можуть покращити управління кредитними ризиками при споживчому кредитуванні, включивши інформацію з соціальних мереж у процес прийняття рішень. Аналізуючи соціальні зв'язки позичальників, їхні фінансові погляди та поведінку в Інтернеті, банки можуть отримати більш повне уявлення про своїх клієнтів і приймати більш обґрунтовані кредитні рішення, що в кінцевому підсумку знижує ризик дефолтів і покращує загальну якість кредитних портфелів.

Щоб впровадити підхід, який використовує дані соціальних мереж в управлінні кредитним ризиком, банк може виконати такі кроки:

1. Розробити стратегію змін. Першим кроком є визначення загальних цілей і масштабу проекту. До цього процесу має бути залучено вище керівництво, щоб забезпечити узгодженість зі стратегічними цілями банку та його апетитом до ризику. Сюди входить визначення типів споживчих кредитів, які найбільше виграють від аналізу даних соціальних мереж, та визначення цільових сегментів ринку.

2. Створення міжфункціональної команди. Слід сформувати спеціальну команду, до складу якої увійдуть представники різних відділів банку, включаючи управління ризиками, ІТ, аналітику даних, комплаєнс та юридичний відділ. Ця команда відповідатиме за нагляд за реалізацією проекту та забезпечення співпраці між відділами.

3. Юридична та комплаєнс-перевірка. Юридичний відділ та відділ комплаєнсу повинні проаналізувати запропоноване використання даних соціальних мереж, щоб переконатися, що воно відповідає вимогам захисту даних, правилам конфіденційності та справедливого кредитування. Цей крок має вирішальне значення для уникнення потенційних юридичних проблем та репутаційних ризиків.

4. Збір даних та партнерство. Слід визначити відповідні платформи соціальних мереж аби отримати необхідні дозволи для доступу та аналізу даних користувачів. Банки також можуть розглянути можливість партнерства

зі сторонніми постачальниками даних або фінтех-компаніями, які мають досвід аналізу даних із соціальних мереж.

5. Розробка та інтеграція скорингових моделей. Слід співпрацювати з командою з аналізу даних для розробки скорингових моделей, які включають дані з соціальних мереж поряд з традиційними факторами кредитного скорингу. Ці моделі повинні бути перевірені та протестовані на точність і дискримінаційний ризик. Після того, як моделі будуть розроблені, необхідно інтегрувати їх в існуючі процеси видачі кредитів та прийняття кредитних рішень.

6. Навчання відповідного персоналу. На цьому кроці слід переконатися, що кредитні спеціалісти, персонал з управління ризиками та інші відповідні працівники отримали навички використання нових моделей кредитного скорингу та розуміють інформацію, отриману з даних соціальних мереж.

7. Моніторинг та вдосконалення підходу. Доцільно постійно відстежувати ефективність нових моделей кредитного скорингу, щоб переконатися, що вони точно прогнозують кредитний ризик і пристосовуються до змін у поведінці споживачів. Покращення моделі та оновлення джерел даних є необхідним, щоб підтримувати ефективність такого підходу.

8. Оновлення політики. Періодично слід переглядати і оновлювати кредитну політику банку та процедури управління ризиками, щоб відобразити інформацію, отриману в результаті аналізу даних з соціальних мереж. Такий етап може включати зміну критеріїв кредитування, коригування ціноутворення з урахуванням ризиків або зміну умов кредитування для кращого управління кредитним ризиком.

Дотримуючись пропонованого алгоритму, банки можуть ефективно інтегрувати дані з соціальних мереж у свої процеси управління кредитними ризиками, що дозволить їм приймати більш обґрунтовані кредитні рішення, зменшити кількість дефолтів і, зрештою, покращити загальну якість своїх кредитних портфелів.

Іншим напрямком є ідея використання штучного інтелекту для побудови динамічної моделі оцінки кредитного ризику в споживчому кредитуванні, на відміну від статичної моделі. Суть полягає в тому, що модель постійно оновлюється і вдосконалюється на основі нових даних і змін у поведінці споживачів. Цей динамічний підхід має на меті оптимізувати управління кредитним ризиком, дозволяючи банкам адаптуватися до змін на ринку та приймати більш обґрунтовані кредитні рішення.

У статичній моделі кредитного ризику фактори та ваги, що використовуються для оцінки кредитоспроможності, залишаються незмінними з плином часу. Хоча ці моделі можуть бути ефективними в певних ситуаціях, вони не враховують зміни в поведінці позичальника або економічних умовах, що може призвести до неточної оцінки ризику та потенційно вищого рівня дефолтів.

На відміну від них, динамічна модель кредитного ризику на основі штучного інтелекту може аналізувати великі обсяги даних у режимі реального часу, виявляючи нові закономірності та тенденції в поведінці споживачів і відповідно коригуючи модель. Алгоритми машинного навчання безперервно навчаються на основі даних і адаптують модель, гарантуючи, що вона залишатиметься точною та актуальною в міру зміни ринкових умов і поведінки споживачів.

Наприклад, динамічна модель може автоматично коригувати вагу певних факторів в оцінці ризику залежно від зміни економічних умов, таких як зростання безробіття або коливання процентних ставок. Це дозволило б банкам краще передбачати потенційні ризики і відповідно коригувати свої кредитні стратегії. Крім того, динамічна модель може включати нетрадиційні джерела даних, такі як інформація з соціальних мереж, на додаток до традиційних факторів кредитного скорингу. Це дозволяє банкам отримати більш повне уявлення про фінансову поведінку позичальників та їхні профілі ризиків, що ще більше підвищує точність оцінки кредитних ризиків.

Таким чином, використання штучного інтелекту для побудови динамічної моделі кредитного ризику в споживчому кредитуванні може допомогти банкам оптимізувати процеси управління ризиками, надаючи більш точну та адаптивну оцінку кредитного ризику. Такий підхід дає змогу банкам ефективніше реагувати на зміни в поведінці споживачів та економічних умовах, що в підсумку зменшує кількість дефолтів і покращує загальну якість кредитних портфелів.

Підводячи підсумок, зазначимо, що управління кредитним ризиком банку при споживчому кредитуванні може бути значно покращено за допомогою аналізу даних з соціальних мереж та використання штучного інтелекту для побудови динамічних моделей оцінки ризику. Ці підходи дозволяють банкам розширити своє розуміння фінансової поведінки позичальників та реагувати на зміни на ринку та економічні умови. В результаті, банки можуть знизити рівень неплатежів та покращити якість своїх портфелів кредитів.

3.2. Основні напрями розвитку споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України»

Як один з найбільших банків в Україні, АТ «Державний ощадний банк України» відіграє значну роль у наданні фінансових послуг населенню, включаючи споживче кредитування. АТ «Державний ощадний банк України» активно розвиває портфель споживчого кредитування та розширює асортимент кредитних продуктів, щоб задовольнити різноманітні потреби своїх клієнтів. Слід звернути увагу на ключові напрями розвитку споживчого кредитування, включаючи впровадження нових кредитних продуктів та використання передових технологій для покращення якості обслуговування клієнтів. У цьому контексті запропоновані два конкретні заходи, а саме списання споживчих кредитів, що видані клієнтам, які на поточний момент

знаходяться у зоні бойових дій чи на окупованих територіях, окрім ситуацій, якщо такі кредити обслуговуються та вихід на зарубіжні ринки та кредитування громадян України у національній валюті країн їх перебування (Рис. 3.2).

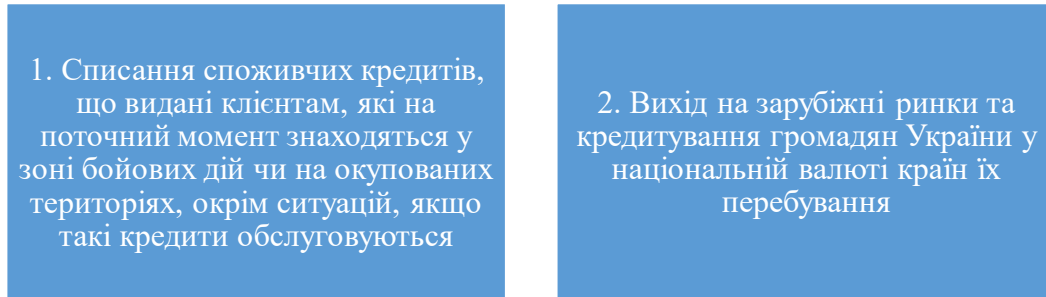

Рис. 3.2 Пропоновані напрями розвитку споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України»

Пропозиція «Списання споживчих кредитів, що видані клієнтам, які на поточний момент перебувають у зоні бойових дій або на окупованих територіях, крім ситуацій, якщо такі кредити обслуговуються» може допомогти таким банкам, як АТ «Державний ощадний банк України» підвищити їхню стійкість та ефективність кількома способами.

По-перше, шляхом списання споживчих кредитів у зонах конфлікту банки можуть зменшити коефіцієнт непрацюючих кредитів (NPL). Це допоможе поліпшити загальний фінансовий стан банків, оскільки високий рівень непрацюючих кредитів веде до збільшення потреб у капіталі та зниження прибутковості. Маючи кращий баланс з точки зору фінансової стійкості банки зможуть зосередитися на наданні більшого обсягу кредитів економіці в цілому та підтримці економічного зростання.

По-друге, ця пропозиція може також покращити репутацію банків та їхні відносини з клієнтами. Демонструючи емпатію та розуміння до клієнтів, які постраждали від військових дій або окупації, банки показують, що їхній добробут є пріоритетом для них. Цей жест може підвищити лояльність клієнтів та покращити імідж банку, залучаючи нових клієнтів та утримуючи існуючих.

По-третє, списання кредитів у зонах конфлікту може сприяти соціальній стабільності в регіонах, що постраждали від конфлікту. Зменшення фінансового навантаження на окремих осіб та сім'ї може пом'якшити деякі економічні труднощі, з якими вони стикаються, що потенційно зменшить соціальну напругу та сприятиме встановленню миру в довгостроковій перспективі.

Загалом, прийняття цієї пропозиції може підвищити стійкість та ефективність таких банків, як АТ «Державний ощадний банк України», шляхом покращення їхнього фінансового стану, зміцнення відносин з клієнтами та сприяння соціальній стабільності в регіонах, що постраждали від конфлікту.

Наведені у таблиці 3.1 дані свідчать про економічний ефект для АТ «Державний ощадний банк України» від списання споживчих кредитів, виданих клієнтам, які наразі перебувають у зонах конфлікту або на окупованих територіях, з подальшим вивільненням частини резервів та їх спрямуванням на поточну операційну діяльність банку.

Таблиця 3.1

Економічний ефект для АТ «Державний ощадний банк України» від списання споживчих кредитів, що видані клієнтам, які на поточний момент знаходяться у зоні бойових дій чи на окупованих територіях, з подальшим вивільненням частини резервів та направленням їх у поточну операційну діяльність банку

Показник	Значення
Частка кредитів особам, що знаходяться у небезпечній зоні, %	5
Загальна сума таких кредитів, млн грн.	663,625
Обсяг резервів, що загруз у зв'язку з безнадійними кредитами, млн грн.	663,625
Середня чиста процентна і комісійна дохідність активів банку, %	1,33
Економічний ефект пропозиції у вигляді приросту процентних та комісійних доходів банку, млн грн.	8,83

Джерело: складено автором на основі[39]

Аналізуючи дані, можна зрозуміти, що 5% кредитів надано фізичним особам, які перебувають у зонах конфлікту. Загальна сума цих кредитів становить 663,625 мільйона гривень. На таку ж суму, 663,625 млн грн, банк

сформував резерви, пов'язані з цими непрацюючими кредитами. Середня чиста процентна та комісійна дохідність активів банку становить 1,33%.

Реалізація пропозиції дасть банку економічну вигоду у вигляді збільшення процентного та комісійного доходу, що оцінюється у 8,83 млн грн. Цей додатковий дохід, отриманий від вивільнення та перерозподілу частини резервів, може бути використаний для підтримки поточної операційної діяльності банку, сприяючи покращенню фінансового стану та загальної ефективності.

Інший напрямок – це споживче кредитування українців за кордоном, яке може бути вигідним для АТ «Державний ощадний банк України» у зв'язку із кількома причинами. Поширюючи свої послуги на українців, які проживають за кордоном, банк може отримати доступ до нового клієнтського сегменту, що може призвести до збільшення доходів та прибутковості. Як наслідок, загальна ефективність банку може підвищитися, оскільки він диверсифікує свій кредитний портфель і розширює свою присутність на ринку.

Крім того, надання кредитів українцям за кордоном може допомогти банку створити позитивний імідж серед іноземної спільноти, що може заохотити більшу кількість людей обирати банк для своїх фінансових потреб. Це може зміцнити лояльність клієнтів і сприяти довгостроковому зростанню.

Однак споживче кредитування українців за кордоном також створює нові ризики для банку. Кредитування в іноземних юрисдикціях може наражати банк на різні виклики, такі як відмінності в регуляторному середовищі, економічні умови та коливання валютних курсів. Крім того, банк може зіткнутися з труднощами в оцінці кредитоспроможності позичальників, які проживають за кордоном, оскільки вони можуть не мати вітчизняної кредитної історії або мати інші джерела доходу.

Щоб зменшити ці ризики, банк повинен ретельно оцінювати та контролювати кредитоспроможність позичальників за кордоном, розробляти ефективні стратегії управління ризиками та бути в курсі відповідних регуляторних та економічних змін у країнах, де він працює. Ретельно керуючи

цими ризиками, АТ «Державний ощадний банк України» може отримати вигоду від споживчого кредитування українців за кордоном, підвищити його ефективність та диверсифікувати свій кредитний портфель.

Наведені у таблиці 3.2 дані висвітлюють потенційний економічний вплив споживчого кредитування українців за кордоном для АТ «Державний ощадний банк України». Враховуючи, що за кордоном проживає 5 мільйонів українців, а частка потенційних позичальників становить 15%, банк може завоювати значний новий сегмент клієнтів. Очікуваний середній розмір споживчого кредиту за кордоном у гривневому еквіваленті становить 153 615 гривень, що може призвести до значного обсягу кредитування та зростання банку (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Економічний ефект для АТ «Державний ощадний банк України» від споживчого кредитування українців за кордоном

Показник	Значення
Кількість українців за кордоном, млн осіб.	5
Потенційна частка позичальників, %	15
Очікуваний середній розмір споживчого кредиту за кордоном у гривневому еквіваленті, грн.	153615
Середня чиста процентна і комісійна дохідність активів банку, %	1,33
Додатковий очікуваний прибуток, млн грн.	1532,5

Джерело: складено автором на основі[35;40]

Враховуючи, що середня чиста процентна та комісійна дохідність активів банку становить 1,33%, ця стратегія кредитування має потенціал для отримання додаткового прибутку. За нашими оцінками, очікуваний додатковий прибуток від споживчого кредитування українців за кордоном становить 1 532,5 млн. грн., що може сприяти загальному фінансовому здоров'ю та підвищенню ефективності банку.

Однак важливо враховувати ризики, пов'язані з кредитуванням в іноземних юрисдикціях, такі як регуляторні відмінності, коливання валютних курсів та проблеми з оцінкою кредитоспроможності. Ретельно керуючи цими ризиками та впроваджуючи ефективні стратегії управління ризиками, АТ

«Державний ощадний банк України» може отримати вигоду від споживчого кредитування українців за кордоном та покращити свої фінансові показники.

Місцевий ринок в Україні зазнав обмежень та скорочень протягом останніх років, особливо за останні 1,5 роки, що вплинуло на потенціал зростання АТ «Державний ощадний банк України» у сфері споживчого кредитування. Надаючи кредити українцям, які проживають за кордоном, банк може подолати ці локальні ринкові обмеження, освоюючи новий і потенційно прибутковий сегмент клієнтів. Ця стратегія не лише диверсифікує кредитний портфель банку, але й допомагає вирішити проблему скорочення місцевого ринку, сприяючи загальному зростанню та фінансовій стабільності банку.

У процесі обґрунтування напрямів розвитку споживчого банківського кредитування сформульовані наступні пропозиції:

- вказані можливості покращення управління кредитним ризиком банку при споживчому кредитуванні. Оптимізація управління кредитним ризиком при споживчому кредитуванні можлива завдяки використанню інформації з соціальних мереж та розробці динамічних моделей на основі штучного інтелекту при оцінці імовірності повернення коштів. Ці інноваційні підходи допомагають банкам отримати більш глибоке розуміння фінансової поведінки позичальників і пристосовуватись до змін у ринкових умовах. Така стратегія забезпечує зниження неплатежів та покращення загальної якості кредитних портфелів банків;

- сформульовані основні напрями розвитку споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України». Фінансова установа може отримати вигоду від списання споживчих кредитів клієнтів, які перебувають у зонах конфлікту, в результаті чого економічний ефект може скласти 8,83 млн грн додаткового процентного та комісійного доходу. Розширення споживчого кредитування українців за кордоном відкриває значні можливості, потенційно генеруючи додаткові 1 532,5 млн грн прибутку. Реалізуючи ці стратегії та ефективно управляючи пов'язаними з ними ризиками, АТ «Державний ощадний банк України» може покращити свої фінансові показники розвитку.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження теоретичних, правових і практичних аспектів забезпечення розвитку споживчого банківського кредитування в Україні сформульовані такі тези і пропозиції:

1. Визначена економічна сутність та проведена класифікація споживчого кредитування у банках. Економічна сутність споживчого кредитування в банках полягає в наданні фінансовими установами кредиту фізичним особам для фінансування особистих витрат, таких як придбання споживчих товарів, фінансування освіти або інвестування в поліпшення житла. Розглядаючи класифікацію споживчого кредитування, беруться до уваги такі характеристики, як вид потреби, строк кредиту, форма надання та забезпечення кредиту. Для фінансування поточних потреб банки пропонують ряд інструментів та каналів, таких як кредитні картки з функцією овердрафту, готівкові кредити та позики на покупку товарів.

2. Вивчена організація банківського споживчого кредитування. Організація банківського споживчого кредитування вимагає комплексного аналітичного процесу, який охоплює дослідження ринку, оцінку ризиків та визначення параметрів прибутковості. Сегментуючи ринок і розуміючи потреби клієнтів, банки розробляють індивідуальні кредитні продукти та впроваджують цілеспрямовані маркетингові стратегії. Ефективне управління ризиками та орієнтація на прибутковість дозволяють банкам успішно розширювати свої портфелі споживчого кредитування. Завдяки цим зусиллям банки можуть підтримувати конкурентну перевагу та будувати довгострокові відносини зі своїми клієнтами.

3. Надана характеристика ринку споживчого кредитування в Україні. Обсяг споживчого кредитування на банківському ринку України збільшився з 170 719 млн грн у 2020 році до 184 443 млн грн у лютому 2023 року, що становить 8% зростання за цей період. Структура споживчого кредитування за строками кредитів свідчить про посилення частки короткострокових кредитів,

питома вага яких зросла з 51,8% у 2020 році до 59,9% у лютому 2023 року. Натомість частка середньострокових кредитів зменшилася з 34,5% у 2020 році до 27,4% у лютому 2023 року, що свідчить про зміщення уподобань позичальників у бік коротших строків кредитування.

Структура споживчого кредитування за валютами свідчить про високу концентрацію кредитів у національній валюті - гривні, частка яких зросла з 92,3% у 2020 році до 96,3% у лютому 2023 року. Загалом це покращує становище позичальників та знижує ризиків банків, а тому таку тенденцію слід розглядати як позитивну.

4. Виконано аналіз показників споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України». Банк продемонстрував зростання споживчих кредитів з 10 343 млн грн у 2020 році до 13 468 млн грн у 2021 році, після чого відбулося незначне зниження у 2022 році до 13 272 млн грн. Війна, що триває, вплинула на коефіцієнт резервування банку за споживчими кредитами, який знизився з 28 % у 2020 році до 18,17% у 2021 році, а потім різко зріс до 29,81% у 2022 році. У 2022 році банк зосередився на стабільних регіонах, 95% споживчих кредитів було видано позичальникам, які проживають за межами окупованих територій та зон бойових дій. Проте додатково 5% кредитів видано особам із особливо складних регіонів у контексті військових дій.

5. Запропоновані заходи підвищення ефективності управління кредитним ризиком банку при споживчому кредитуванні. Управління кредитним ризиком при споживчому кредитуванні може бути покращено за допомогою аналізу даних з соціальних мереж та застосування штучного інтелекту для розробки динамічних моделей оцінки ризику. Використання таких підходів дозволяє банкам глибше розуміти фінансову поведінку позичальників і пристосовуватись до змін у ринкових умовах. Це сприяє зниженню рівня неплатежів і покращенню загальної якості кредитних портфелів. Практична реалізація таких інноваційних рішень допомагає банкам

оптимізувати свої процеси управління кредитним ризиком і реагувати на нові виклики ринку.

6. Вказані основні напрями розвитку споживчого кредитування в АТ «Державний ощадний банк України». Банк може покращити свої фінансові показники за рахунок списання споживчих кредитів особам, що проживають у зонах конфлікту, що потенційно збільшить процентний та комісійний дохід на 8,83 млн грн. Крім того, значний потенціал зростання має вихід на ринок закордонних українців, що дозволить отримати додатковий прибуток у розмірі 1 532,5 млн грн. Реалізація цих напрямків розвитку споживчого кредитування при ефективному управлінні ризиками сприятиме підвищенню загальної результативності та довгостроковій стійкості банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 4.1. Процентні ставки депозитних корпорацій (крім Національного банку України) за кредитами та депозитами. URL: https://bank.gov.ua/files/4-Financial_markets.xlsx (дата перегляду: 03.05.2023).
2. Блащук-Дев'яткіна Н., Беднарчук В., Млінцова А., Споживче кредитування в Україні. *Молодий вчений*. №4 (80). 2020. С. 282-285.
3. Волкова Н. І., Статкевич Г. В., Розвиток споживчого кредитування в кризових умовах. *Економіка та держава*. №11. 2021. С. 106-111.
4. Гусар М., Аналіз стану споживчого кредитування в Україні. *Редакційна колегія*. №. 2021. С. 63.
5. Дехтяр Н. А., Мезинко В. А. Споживче кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку // *Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Суми, 19–20 листопада 2020 р. Суми : Сумський державний університет, 2020. С. 41-44
6. Доходи та витрати банків України. URL: <https://www.nerdwallet.com/article/loans/personal-loans/personal-loan-statistics> (дата перегляду: 03.05.2023).
7. Дубина М., Кравченко А., Сутність та основні риси незабезпеченого споживчого кредитування. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. №3 (27). 2021. С. 165-175.
8. Закон України «Про споживче кредитування» від 15.11.2016 № 1734-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 1, ст.2
9. Згруповані балансові залишки (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/aggregation_2023-03-01.xlsx (дата перегляду: 03.05.2023).
10. Індекс інфляції в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>
11. Індeksi споживчих цін на товари та послуги (до попереднього

місяця).

URL:

https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2010/ct/is_c/arh_isc/arh_iscm10_u.html (дата перегляду: 03.05.2023).

12. Кеш кредит. URL: <https://www.oschadbank.ua/credit/cash> (дата перегляду: 03.05.2023).

13. Концепція відповідального кредитування – чому важливо встановити дієве регулювання у сфері споживчих позик. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/907284.html> (дата перегляду: 03.05.2023).

14. Кредит на нове авто. URL: <https://www.oschadbank.ua/credit/na-nove-avto> (дата перегляду: 03.05.2023).

15. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України). URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial> (дата перегляду: 03.05.2023).

16. Кредитні. URL: <https://www.oschadbank.ua/cards?category=kreditni> (дата перегляду: 03.05.2023).

17. Кучер Н. О., Теоретичні основи та оцінка споживчого кредитування в банках України. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. № 2.14 . №. 2022. С. 226-231.*

18. Кучер Н. О., Юрчишена Л. В., Теоретико-правові засади банківського споживчого кредитування в Україні. *Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан. №. 2022. С. 145.*

19. Лаврушин О., Споживче кредитування в Україні. *Вчені записки. 2019. С. 110.*

20. Мезинко В. А. Споживче кредитування в Україні: *робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра: спец. 072 - фінанси, банківська справа та страхування /наук. кер. Н. А. Дехтяр. Суми: Сумський державний університет, 2020. 64 с.*

21. Мельникова О. П., Пономарьова Т. В., Моделювання залежності рівня споживання від споживчого кредитування. *Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна серія «Економічна». № 96.*

2019. С. 36-42.

22. НБУ ініціює зміни до закону про споживче кредитування. URL: <https://news.dtki.ua/finance/bank-system/83235-nbu-iniciuuje-zmini-do-zakonu-pro-spozivse-kredituvannia> (дата перегляду: 03.05.2023).

23. Нікольчук Ю., Перспективи розвитку споживчого кредитування в Україні в сучасних умовах. *Modeling the development of the economic systems*. №2. 2022. С. 115-120.

24. Оборотно-сальдовий баланс банків (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/OSB_bank_2023-03-01.xlsx (дата перегляду: 03.05.2023).

25. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів в цілому по системі. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/NPL_AO_2023-04-01.xlsx (дата перегляду: 03.05.2023).

26. Омбудсмен розповів, скільки українців виїхало за кордон із 24 лютого. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/12/01/novyna/polityka/ombudsmen-rozpoviv-skilky-ukrayincziv-vuyihalo-kordon-24-lyutoho> (дата перегляду: 03.05.2023).

27. Основні показники діяльності банків України. URL: <https://www.nerdwallet.com/article/loans/personal-loans/personal-loan-statistics> (дата перегляду: 03.05.2023).

28. Основні показники діяльності кредитних спілок (у розрізі установ), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 835. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Indicators_Credit_unions_2023-01-01.xlsx (дата перегляду: 03.05.2023).

29. Основні показники діяльності ломбардів (у розрізі установ), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 835. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Indicators_Lombards_2023-01-01.xlsx (дата перегляду: 03.05.2023).

30. Показники діяльності кредитних спілок. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Credit_unions_2023-01-01.xlsx (дата перегляду:

03.05.2023).

31. Показники діяльності ломбардів. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Lombards_2023-01-01.xlsx (дата перегляду: 03.05.2023).

32. Прилуцький А. М., Пахалюк Л. В., Споживче кредитування в Україні та його особливості. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. С.1-7.

33. Розподіл вкладів фізичних осіб та сума можливого відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/FG_2023-03-01.xlsx (дата перегляду: 03.05.2023).

34. Середні споживчі ціни на товари (послуги). URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ct/sctp/Arch_sctp_u.htm (дата перегляду: 03.05.2023).

35. Стало відомо, скільки українців виїхали та залишилися за кордоном. URL: https://tvoemisto.tv/news/stalo_vidomo_skilky_ukraintsiv_vyihaly_ta_zalyshylisy_a_za_kordonom_145039.html (дата перегляду: 03.05.2023).

36. Суляєв В., Рудевська В., Світовий досвід вдосконалення банківського споживчого кредитування в період кризи пандемії COVID-19. *Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ»*. №. 2022. С. 35-38.

37. Тарасевич Н. В., Біла Н. Ю., Проблемні питання споживчого кредитування в Україні. *Економіка, фінанси, банківська справа та освіта: сучасні виклики та інновації*. №26. 2022. С. 33.

38. Тверда О. О. Регулювання споживчого кредитування банку за матеріалами АТ «УкрСиббанк» : дипломна робота магістра : 072 Фінанси, банківська справа та страхування / О. О. Тверда ; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2021. – 76 с.

39. Фінансова звітність. URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist> (дата перегляду: 03.05.2023).

40. Personal Loan Rates and Debt Statistics in 2022. URL: <https://www.nerdwallet.com/article/loans/personal-loans/personal-loan-statistics>

(дата перегляду: 03.05.2023).